

Sygn. akt III AUa 420/13

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2013 r.

**Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Sędziowie:	SA Elżbieta Czaja (spr.) SA Krystyna Smaga
Protokolant: sekr. sądowy Maciej Mazuryk	

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. w Lublinie

sprawy ze skargi Z. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 7 marca 2012 roku w sprawie VII U 1200/12

o dalszą wypłatę emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 18 marca 2013 r. sygn. akt VII U 163/13

**oddala apelację.**

**Sygn. akt III AUa 420/13**

## UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 21.01.2013 roku Z. M. domagała się wznowienia postępowania w sprawie sygn. akt VII U 1200/12 i wypłaty emerytury za miesiąc październik i listopad 2011 roku w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/2012 ogłoszonego w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 r. pod pozycją 1285.

Organ rentowy wnosił o oddalenie skargi podnosząc, że podjął wypłatę świadczenia od daty złożenia wniosku, po rozwiązaniu stosunku pracy.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2013 roku Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił częściowo wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 7 marca 2012 roku w sprawie VII U 1200/12 i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 11 października 2011 w ten sposób, że ustalił Z. M. prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011 roku do 30 listopada 2011 roku zaś w pozostałej części uchylił wyrok i postępowanie umorzył.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia :

Decyzją z dnia 13.03.2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał Z. M. prawo do emerytury od dnia 1.03.2009 r. tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W dniu składania wniosku wnioskodawczyni była pracownikiem Przedsiębiorstwa (...) SA. Decyzją z dnia 11.10.2011 r., organ rentowy wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury od dnia 1.10.2011 r. z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 07.03.2012r., sygn. akt VII U 1200/12, odwołanie Z. M. od powyższej decyzji zostało oddalone. Orzeczenie uprawomocniło się w dniu 29.03.2012 r.

W dniu 28.12.2011 r. wnioskodawczyni rozwiązała stosunek pracy z Przedsiębiorstwem (...) S.A., wnosząc jednocześnie o podjęcie wypłaty emerytury.

Decyzją z dnia 09.01.2012 r. organ rentowy ponownie ustalił wysokość emerytury oraz podjął jej wypłatę od 01.12.2011 r. ( decyzja k. 127 akta rentowe).

Sąd Okręgowy uznał, że skarga Z. M. o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt VII U 1200/12 jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 401<sup>1</sup> k.p.c., można żądać wznowienia postępowania w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zapadło wydane orzeczenie. W tym przypadku termin do wniesienia skargi wynosi trzy miesiące od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału (art. 407 §2 zdanie pierwsze k.p.c.).

Decyzja z dnia 11.10.2011 r., zapadła na podstawie z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis ten został wprowadzony do porządku prawnego z dniem 1 stycznia 2011 r. na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., Nr 257, poz. 1726 ze zm.).

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12 (Dz.U. z 2012 r., poz. 1285), Trybunał Konstytucyjny orzekł o tym, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyroki Trybunału mają skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., V CO 43/08, wyrok z dnia 21 listopada 2006 r., II PK 42/06). Orzecznictwo Sądu Najwyższego co do tego, że uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału, jest przeważające i Sąd Okręgowy pogląd ten w pełni podziela

(por. postanowienie z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 331; wyrok z dnia 5 września 2001 r., II UKN 542/00, OSNP 2003 nr 2, poz. 36, z dnia 12 czerwca 2002 r. II UKN 419/01, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 58, z dnia 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNP 2003 nr 23, poz. 581 oraz z dnia 18 grudnia 2002 r., I PKN 668/01, OSNP 2004 nr 3, poz. 47).

W niniejszym stanie faktycznym w dniu złożenia wniosku o emeryturę, wydania decyzji przyznającej to świadczenie oraz w dacie wskazanej jako dzień nabycia prawa do emerytury, nie istniał wymóg rozwiązania stosunku pracy jako przesłanka niezbędna do przyznania tego prawa. Uznany za niezgodny z Konstytucją art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie został jeszcze wprowadzony do ustawy, zaś jego wcześniejszy odpowiednik – tj. art. 103 ust. 2a tej ustawy, został uchylony wcześniej, tj. z dniem 8 stycznia 2009 r. Osoby, które prawo do emerytury nabyły w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., miały prawo do jej wypłaty także w przypadku ewentualnego kontynuowania zatrudnienia. Zacytowane wyżej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego pozwala tym osobom na zachowanie prawa do wypłaty emerytury.

W świetle powyższych rozważań kwestia zachowania przez wnioskodawczynię prawa do wypłaty emerytury nie powinna budzić zastrzeżeń.

Z uwagi na wydanie przez organ rentowy wznawiającej wypłatę emerytury od 01.12.2011 r. dalsze wznowienie wypłaty mogło obejmować jedynie okres wcześniejszy tj. od 1.10.2011 r. do 30.11.2011 r. Postępowanie w części dotyczącej wznowienia wypłaty emerytury od 01.12.2012 r. należało zatem umorzyć na podstawie art. 477<sup>13</sup> k.p.c.

Zgodnie z art. 412 §2 k.p.c. po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477<sup>14</sup> §2 k.p.c. i art. 412 §2 k.p.c. orzekł jak w punkcie I wyroku, natomiast na podstawie art. 477<sup>13</sup> k.p.c. i art. 412 §2 k.p.c. jak w punkcie II wyroku.

Apelację od tego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zaskarżając wyrok w części w zakresie pkt I .

Apelujący zarzucił pominięcie art. 190 ust 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i niewłaściwe zastosowanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku oraz naruszenie prawa materialnego - art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) przez ustalenie ubezpieczonej prawa do wypłaty emerytury od 1 października 2011 roku do 30 listopada 2011 roku .

Wskazując na powyższe wniosł o zmianę wyroku w pkt I oddalenie skargi.

### **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i aprobuje argumentację prawną przedstawioną w motywach zaskarżonego wyroku.

Postawiony w apelacji zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) jest chybiony. Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 roku, Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych(tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227

ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy poza sporem pozostawał fakt, że wnioskodawczynie należy do kręgu osób objętych przedmiotowym orzeczeniem albowiem prawo do emerytury nabyła w dacie 1 marca 2009 roku, a więc w okresie, kiedy realizacja prawa do tego świadczenia nie wymagała rozwiązania stosunku pracy.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne

Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r. V CO 43/08 LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622).

W sytuacji więc, gdy wstrzymanie wnioskodawczynie wypłaty emerytury od dnia 1 października a 2011 roku nastąpiło na podstawie przepisu prawnego niezgodnego z Konstytucją - wnioskodawczynie przysługuje prawo do tego świadczenia od daty wstrzymania jego wypłaty.

Odnosząc się do zarzutu pominięcia art. 190 ust 3 Konstytucji stwierdzić należy przede wszystkim, że całkowicie chybione są wywody apelacji jakoby przepis ten uzasadniał prezentowany pogląd, że zakwestionowana norma powinna być stosowana w odniesieniu do stanu faktycznego sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału w Dzienniku Ustaw, t.j. sprzed daty 22 listopada 2012 roku.

Stosownie do treści art. 130 ust 3 Konstytucji, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

Apelujący pomija te uregulowania prawne, w tym zawarte w Konstytucji, które w sposób wyraźny wskazują na retroaktywne skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego orzekającego o niekonstytucyjności przepisu prawa.

Zgodnie z art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Przyjęcie stanowiska apelującego przekreśliłoby sens instytucji wznowienia postępowania (którego celem jest przecież wydanie orzeczenia zgodnego z prawem) w sytuacji, gdy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zawiera wiążące stwierdzenie, iż akt normatywny pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu.

W nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, rozpatrzenie sprawy jest nie tylko dopuszczalne, ale możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo jednostki.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 roku, I PK 116/05 (LEX nr 214272), realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi na gruncie postępowania cywilnego przepis art. 401<sup>1</sup> k.p.c., nakazujący wznowienie postępowania sądowego w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową, lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401<sup>1</sup> k.p.c. sąd stwierdzając, iż orzeczenie zostało wydane na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to jednak nie powinien być zostać w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Podzielenie argumentacji apelującego przekreśliło by także sens instytucji pytania prawnego przewidzianego w art. 193 Konstytucji, który stanowi, że każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Istota pytania prawnego sprowadza się bowiem do zastosowania orzeczenia Trybunału do zaistniałego w przeszłości stanu faktycznego przez Sąd orzekający w danej sprawie.

Reasumując, stwierdzić należy, iż utrata mocy obowiązującej przepisu (aktu prawnego) zakwestionowanego przez Trybunał Konstytucyjny następuje, stosownie do cytowanego wyżej art. 190 ust. 3 Konstytucji, z chwilą wejścia w życie orzeczenia Trybunału i orzeczenie to ma w tym zakresie charakter konstytutywny. Oznacza to, że przepis ten z datą ogłoszenia wyroku Trybunału zostaje wyeliminowany z porządku prawnego i po tej dacie nie może być stosowany.

Utrata mocy obowiązującej nie oznacza jednak unieważnienia wcześniej istniejącego stanu prawnego. Eliminacja skutków wynikających z niekonstytucyjnych przepisów wymaga indywidualnych rozstrzygnięć w sferze stosowania prawa.

Odnosząc powyższe rozważania do sytuacji faktycznej zaistniałej w rozpoznawanej sprawie stwierdzić należy, iż prawidłowo Sąd pierwszej instancji uznał, że skoro rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonej decyzji oparte zostało na przepisie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który uznany został za niekonstytucyjny, to nie mógł on stanowić podstawy wstrzymania wypłaty emerytury wnioskodawczyni od 1 października 2011 roku.

Mając te wszystkie względy na uwadze i z mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.